

Bruselj, 14.11.2012
COM(2012) 672 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Poročilo o pregledu evropske politike proti pomanjkanju vode in suši

{SWD(2012) 380 final}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Poročilo o pregledu evropske politike proti pomanjkanju vode in suši

1. UVOD

V zadnjem desetletju se je v EU povečevala zaskrbljenost glede pojavov suše in pomanjkanja vode, zlasti v zvezi z dolgoročnimi neravnovesji med povpraševanjem po vodi in razpoložljivostjo vode v Evropi.

Po eni od najbolj razširjenih suš v letu 2003, ki je prizadela več kot 100 milijonov ljudi oziroma tretjino ozemlja EU ter povzročila stroške v višini najmanj 8,7 milijarde EUR, je Svet ministrov EU zaprosil Evropsko komisijo, naj obravnava izziva pomanjkanja vode in suše v EU.

Komisija se je odzvala na ta poziv v Sporočilu o pomanjkanju vode in suši v Evropski uniji¹, ki je določilo hierarhijo možnih rešitev problemov z vodo, v kateri naj bi bilo na prvem mestu upravljanje povpraševanja po vodi, alternativne možnosti oskrbe pa bi prišle na vrsto šele po izčrpanju možnosti za učinkovito rabo vode. Sporočilo je pokazalo 7 glavnih možnosti politike za reševanje izzivov pomanjkanja vode in suše. Vsaka od njih je ocenjena v oddelkih 3.1.1 – 3.1.7 v nadaljnjem besedilu.

Komisija je ocenila napredek pri izvajanju teh možnosti politike v spremljevalnih letnih poročilih v letih 2008, 2009 in 2010. To poročilo je odziv na zahtevo Sveta iz leta 2007, naj se do leta 2012 pregleda, ali je politika na področju pomanjkanja vode in suše dosegla svoje cilje zmanjšanja pomanjkanja vode in izpostavljenosti suši. Poročilo tudi preučuje, ali so ukrepi, sprejeti pri izvajanju „Okvirne direktive o vodah“², prispevali k boju proti pomanjkanju vode in suši. Ta ocena temelji na več študijah³, ki jih je začela Evropska komisija, in na oceni načrtov upravljanja povodij (RBMPs – river basin management plans) držav članic. Je eden od stebrov, ki podpirajo razvijanje „Načrta za varovanje evropskih vodnih virov“. Dodatne podrobnosti je mogoče najti v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije.

2. POMANJKANJE VODE IN SUŠA V EVROPI

V letih 2011 in 2012 je suša prizadela velike dele južne, zahodne in celo severne Evrope. Suša leta 2011 je bila označena kot najhujša v zadnjih sto letih, saj je količina padavin znašala le 40 odstotkov običajne vrednosti. V obeh letih se je razpoložljivost vode spomladi znatno zmanjšala in v velikih delih EU so bile uvedene omejitve uporabe vode. V zadnjih 30 letih sta se izrazito povečala število in učinek suš. Med letoma 1976 in 2006 se je število območij in ljudi, ki jih je prizadela suša, povečalo za skoraj 20 %, skupni stroški suše pa so znašali 100 milijard EUR.

¹ COM(2007) 414 konč.

² Direktiva 2000/60/ES, UL L 327, 22.12.2000, str. 1.

³ http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/building_blocks.htm

Leta 2007 je najmanj 11 % prebivalstva EU in 17 % njenega ozemlja občutilo pomanjkanje vode, ta pojav pa se še poslabšuje; zdaj obstaja pomanjkanje vode v pomembnem delu povodij. V poletnih mesecih je pomanjkanje vode bolj izrazito v južni Evropi, vendar postaja vedno bolj pomembno tudi v severnih povodjih, vključno v Združenem kraljestvu in v Nemčiji.

Zdi se, da trendi ostajajo stabilni. Modeliran prikaz lokacij povodij s pomanjkanjem vode za poletje in za vse leto 2030 kaže, da se bo delež povodij s pomanjkanjem vode po pričakovanjih povečal do 50 %⁴.

Suša in pomanjkanje vode lahko povzročita gospodarske izgube v ključnih sektorjih, ki trošijo vodo, in okoljske vplive na biotsko raznovrstnost, kakovost vode, poslabšanje in izgubo mokrišč, erozijo in degradacijo tal ter širjenje puščav. Nekateri učinki so kratkoročni, tako da se razmere hitro uredijo, nekateri drugi pa lahko povzročijo trajne posledice.

3. POMANJKANJE VODE IN POLITIKA SUŠE V EVROPI

Instrumenti politike, opredeljeni v sporočilu iz leta 2007, in Okvirna direktiva o vodah so pomembna orodja za obrnitev trendov pomanjkanja vode in ranljivosti za sušo v EU. Naslednji oddelki kažejo obseg, v katerem se je to do danes zgodilo, in opredeljujejo vrzeli v sedanji politiki proti pomanjkanju vode in suši.

3.1. Izvajanje možnosti politike iz leta 2007

3.1.1. Določitev ustrezne cene vode

Izvajanje zahtev Okvirne direktive o vodah glede povračila stroškov in oblikovanja spodbujevalnih cen je bilo omejeno. Načrti upravljanja povodij vsebujejo podatke o sedanjih cenah storitev za rabo vode, pri katerih opredelitev storitev za rabo vode pogosto ni v skladu z razlago Komisije, saj omejuje njihov obseg na zagotavljanje pitne vode in obdelavo odpadnih voda, ne vsebuje pa samooskrbe, zaščite pred poplavami, vodne proizvodnje električne energije, plovbe itd.⁵. Celó če se uporablja širša opredelitev storitev za rabo vode, povračilo stroškov za storitve za rabo vode še ni običajno v vseh državah članicah, okoljski stroški ali stroški virov pa se pogosto ne upoštevajo.

Če so cene vode nižje od ravni pokrivanja stroškov, stopnja zamenjavanja naprav v sistemih pitne vode morda ne bo zadoščala, da se zmanjšajo izgube vode na vzdržno raven, in sredstva, ki so na voljo za obdelavo vode, morda ne bodo zadostovala za doseg okoljskih ciljev⁶.

V kmetijstvu, ki je tisti sektor, v katerem se v EU porabi največ vode, se v 10 državah članicah operativni stroški za oskrbo z vodo samo delno povrnejo, kapitalski stroški pa so pogosto subvencionirani. Pomemben delež odvzemov vode za kmetijstvo v EU se ne plačuje, celo ne na področjih, revnih z vodo, in ni finančnega mehanizma za kritje okoljskih stroškov in stroškov virov pri posameznih odvzemih oziroma za ustvarjanje spodbud za učinkovitejšo

⁴ Modeliranje je bilo opravljeno v okviru projekta ClimWatAdapt.

⁵ Komisija je začela postopke za ugotavljanje kršitev proti 8 državam članicam. Sedanje ocenjevanje načrtov upravljanja povodij držav članic kaže, da je bila široka opredelitev storitev za rabo vode sporočena v samo 6 od 23 držav članic.

⁶ Učinkovitost virov in gospodarska učinkovitost omrežij za distribucijo vode (Resource and economic efficiency of water distribution networks). Končno poročilo s strani ERM za Evropsko komisijo, 2012.

uporabo vode. Merjenje porabe je predpogoj za učinkovito dodeljevanje vode in oblikovanje cen⁷.

3.1.2. *Učinkovitejše dodeljevanje vode in z vodo povezanih finančnih sredstev*

Postopki izdaje dovoljenj za odvzem ali uporabo vode običajno obstajajo v vseh državah članicah, vendar se med seboj znatno razlikujejo in nezakoniti odvzemi ostajajo pomemben izziv v nekaterih delih Evrope. Praksa omejevanja uporabe vode v obdobjih pomanjkanja vode in suše je vključena v številne politike držav članic za dodeljevanje vode.

V nekaterih državah članicah so omejitve določene v skladu s hierarhijo uporabnikov vode, pri kateri je okolje včasih vključeno kot ločen sektor. Pravila odvzema so včasih strožja na območjih s kroničnim pomanjkanjem vode.

Ekološke sheme pretoka⁸ se vse bolj uporabljajo kot element dodeljevanja vode, da se omeji potrošnja vode, opredelijo meje največjih dopustnih sprememb za vodna telesa, ohranijo določene biološke razmere in popravijo učinki prejšnjih ukrepov.

V Evropi je Španija edina država, v kateri je – od leta 1999 – možno trgovati s pravicami uporabe vode, od leta 2005 pa se pojavljajo vodni trgi z različnimi neuradnimi in uradnimi mehanizmi trgovanja. Med sušo v letih 2005–2008 v Španiji so izmenjave na vodnih trgih ublažile razmere na tistih območjih, kjer je bilo pomanjkanje vode najhujše.

Napredek je bil dosežen pri vključevanju vidikov količine vode v skupno kmetijsko politiko (SKP); da pa bi se ta trend nadaljeval, so bistvenega pomena določbe predlogov Komisije, da bi SKP vsebovala Okvirno direktivo o vodah v določbah o navzkrižni skladnosti in da bi SKP določala pogoje za uporabo sredstev za razvoj podeželja pri namakalnih projektih. Predlog Komisije za obdobje 2014–2020 je določil učinkovito oskrbo z vodo in učinkovito upravljanje povpraševanja po vodi kot ključni dejavnosti na področju investicij Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Kohezijskega sklada v upravljanje vode. Medtem je bilo izdano sporočilo⁹, ki je opomnilo države članice na potrebo povečati podporo za učinkovito rabo vode pri uporabi finančnih sredstev kohezijske politike. Uporaba sredstev EIB za ukrepe držav članic za odpravo pomanjkanja vode in suše je še vedno majhna.

Prilagajanje rabe zemljišč za zmanjšanje ranljivosti vodnih virov ni običajno na ravni držav članic in spodbujajo se zelo razdrobljeni podporni ukrepi in tehnični ukrepi, ne pa integrirano načrtovanje rabe zemljišč in voda.

Države članice redko uporabljajo analizo stroškovne učinkovitosti ter analizo stroškov in koristi pri določanju prednostnih naložb v okviru postopka, povezanega z načrtom upravljanja povodij; zato ta postopek še ni v celoti zagotovil usklajevalnega mehanizma za dodeljevanje finančnih sredstev za prednostne zadeve⁶.

3.1.3. *Izboljšanje obvladovanja tveganja suše*

Razvoj načrtov za obvladovanje suše je napredoval, vendar njihovo izvajanje ter njihovo povezovanje z načrti upravljanja povodij in drugimi dokumenti načrtovanja ostaja omejeno.

⁷ Vloga določanja cen vode in dodeljevanja vode v kmetijstvu (The role of water pricing and water allocation in agriculture). Končno poročilo s strani Arcadis et al. za Evropsko komisijo, 2012.

⁸ Režimi pretoka, ki so potrebni, da se ohranijo bistveni procesi zdravih rečnih ekosistemov in dobro ekološko stanje vodnih teles.

⁹ COM(2011) 17 konč.

Namen nekaterih ukrepov v načrtih upravljanja povodij je zmanjšanje odvzema vode iz različnih sektorjev, zato lahko prispevajo k zmanjševanju občutljivosti na sušo; vendar se v glavnem osredotočajo na obravnavanje pomanjkanja vode.

Razvit je bil prototip Evropskega observatorija za sušo (EDO – European Drought Observatory) in sklenjeni so bili dogovori o interoperabilnosti s ključnimi podatkovnimi centri na evropski, regionalni in lokalni ravni. Zdaj so na voljo prvi kazalniki suše, veljavni za vso EU (za količino padavin, vlažnost tal, odziv rastlinja), in kombinirani kazalnik suše, namenjen za uporabo pri suši v kmetijstvu. Potreben je nadaljnji razvoj, v okviru katerega se bo preskusila in izboljšala zbirka kazalnikov in se bodo dodali nadaljnji podatki na nacionalni ravni in na ravni povodij ter se preizkusilo in izvedlo srednjeročno do dolgoročno napovedovanje suše in izvedla analiza nevarnosti in tveganj.

Le omejen napredek je bil dosežen pri uporabi solidarnostnega sklada EU na področju suše. Mehanizem financiranja je bil uporabljen le enkrat, leta 2008 za sušo na Cipru. Pravila o uporabi se zdaj revidirajo.

3.1.4. Načrtovanje dodatnih infrastruktur za oskrbo z vodo

V nekaterih državah članicah so bile vzpostavljene dodatne infrastrukture za oskrbo z vodo, še preden so bile popolnoma izkoriščene možnosti ukrepov za varčevanje z vodo, kljub hierarhiji možnih rešitev za težave z vodo. Države članice niso sistematično obravnavale potencialnih okoljskih vplivov novih načrtov infrastrukture za oskrbo z vodo.

V približno 30 % pregledanih načrtov upravljanja povodij je predvideno, da bo izgradnja ali nadgradnja rezervoarjev in druge infrastrukture za oskrbo z vodo povečala razpoložljivost vode in zmanjšala socialno-ekonomske učinke zmanjšane razpoložljivosti vode.

25 % načrtov upravljanja povodij vključuje pripravo ali nadgradnjo shem za prenos vode, vendar z različnimi stopnjami pomembnosti; ponovna uporaba odpadne vode je vključena v 50 % načrtov upravljanja povodij, umetno polnjenje vodonosnikov in zbiranje deževnice pa v 30 %.

Le malo načrtov upravljanja povodij vsebuje izgradnjo ali nadgradnjo obratov razsoljevanja, vendar so ti zelo pomembni za povodja v južni Evropi. Škodljivi vplivi razsoljevanja na okolje niso vedno dovolj upoštevani v načrtih.

3.1.5. Spodbujanje tehnologij in praks za učinkovito rabo vode

Čeprav so bila v namakalnem poljedelstvu dosežena velika povečanja učinkovitosti pri uporabi vode, lahko izboljšanje programov namakanja in posodobitev tehnologij zagotovi še znatne dodatne prihranke vode. Nejasno pa ostaja, kako se lahko prihranki vode na ravni njive učinkovito prenesejo v splošne prihranke vode na ravni kmetije in povodja. V nekaterih primerih je posodobitev imela za posledico povečano intenzivnost pridelave ali večjo obdelovalno površino, ne pa zmanjšanje porabe vode¹⁰. Velike možnosti za povečanje učinkovitosti so še vedno v stavbah (na primer z uporabo ekološko zasnovanih vodovodnih pip in glav za prhanje).

---

¹⁰ Potencial za varčevanje z vodo v kmetijstvu v Evropi (Water saving potential in agriculture in Europe). Končno poročilo s strani Bio Intelligence Service za Evropsko komisijo, 2012.

V EU obstajajo velike razlike med učinkovitostmi posameznih sistemov za oskrbo s pitno vodo. V nekaterih primerih so lahko sistemi distribucije vode z nizko učinkovitostjo uporabe vode (z visoko stopnjo uhajanja) na svoji optimalni ravni gospodarske učinkovitosti, kar pomeni, da bi dodatne naložbe v zmanjšanje puščanja povzročile višje stroške za javnost, ne bi pa prinesle dodatnih koristi za javnost ali okolje⁶.

Ocena načrtov upravljanja povodij kaže, da pogosto niso bili ustrezno usklajeni z drugimi prostorskimi in socialno-ekonomskimi načrti, npr. glede rabe zemljišč. To pomanjkanje uskladitve, skupaj z odsotnostjo podpornih finančnih načrtov, resno ovira izvajanje načrtov upravljanja povodij na splošno, zlasti pa ukrepov, ki se nanašajo na pomanjkanja vode in suše (vključno z ukrepi za učinkovitost porabe vode).

3.1.6. Spodbujanje kulture varčevanja z vodo v Evropi

Države članice izvajajo širok spekter dejavnosti ozaveščanja za spodbujanje varčevanja z vodo, vendar druga orodja, kot so oblikovanje spodbujevalnih cen in mehanizmi financiranja za ekološko zasnovano, ki omogoča varčevanje z vodo pri napravah, ki porabljajo vodo, itd., niso vedno dovolj prisotna.

Na področju trajnostne porabe se pojavljata dva glavna trenda pri shemah certificiranja in označevanja hrane in kmetijskih proizvodov: sheme, ki se osredotočajo na zagotavljanje informacij o „vodnem odtisu“ proizvoda, in sheme, ki so usmerjene v spodbujanje dobrega upravljanja za vode. Označevanje na podlagi „vodnega odtisa“ zdaj ni priporočljivo, ker večina potrošnikov ne bi imela zadostnega znanja za pravilno razlago teh informacij, pa tudi zato, ker obstajajo nejasnosti glede preglednosti in zanesljivosti podatkov, ki so podlaga za vodni odtis, in ker vodni odtis ni primeren za obravnavo učinkov porabljene vode¹¹.

Evropsko partnerstvo za vode je razvilo program „Evropsko upravljanje za vode“ (EWS – European Water Stewardship) s ciljem spodbuditi učinkovite prakse pri ključnih porabnikih vode. Merila za certificiranje so tesno povezana z glavnimi zahtevami Okvirne direktive o vodah, zato je „Evropsko upravljanje za vode“ lahko koristno orodje za optimiranje upravljanja z vodo na ravni povodij.

3.1.7. Izboljšanje znanja in zbiranje podatkov

Podatki o količinah vode še vedno ne zajemajo celotne EU in tudi ne daljših obdobj, zato je temeljni korak, tj. določiti povodja s pomanjkanjem vode, še vedno težaven. Posodobljene podatke o stanjih in pritiskih, učinkih in učinkovitosti odzivov za odpravo pomanjkanja vode in suše je treba še izboljšati.

Napredek v smeri uporabe skupnih kazalnikov pomanjkanja vode in suše je bil dosežen v okviru skupne strategije izvajanja za Okvirno direktivo o vodah. Do zdaj je bil dosežen dogovor o treh skupnih kazalnikih:

- „standardizirani indeks padavin“ (SPI – Standardized Precipitation Index) za meteorološko sušo;
- „delež absorbiranega fotosintetično aktivnega sončnega sevanja“ (fAPAR – fraction of Absorbed Photosynthetically Active Radiation) za učinke suše na rastlinje;

¹¹ Uporaba vodnega odtisa in označevanje izdelkov (Water footprinting and product labelling). Končno poročilo s strani RPA za Evropsko komisijo, 2011

- „indeks porabe vode plus“ (WEI+ – Water Exploitation Index Plus) za pritisk na vodne vire s strani odvzemov vode.

Ti kazalniki se lahko izračunajo na podlagi informacij, ki so že na voljo ali v pripravi (npr. fizične vodne bilance, ki jih pripravlja EEA).

Raziskave pomanjkanja vode in učinkovitosti uporabe vode so razpršene v okviru 6. in 7. Okvirnega programa, potrebna pa so večja prizadevanja za razvoj sinergij z raziskovalnimi dejavnostmi držav članic, med drugim glede varčevanja z vodo in učinkovitosti uporabe vode, ter za zagotovitev primerne usklajenosti s potrebami politike. To se postopoma izvaja v projektih, začelih pred kratkim.

3.2. Vključevanje ukrepov proti pomanjkanju vode in suši v načrte upravljanja povodij

Pregled, kako so vprašanja pomanjkanja vode in suše zajeta v načrtih upravljanja povodij, je bil opravljen za vse države, ki so predložile svoje načrte upravljanja povodij (torej za vse razen za Portugalsko, Grčijo ter dele Španije in Belgije)¹².

Pomanjkanje vode in suša se v načrtih upravljanja povodij povsod v EU priznavata kot pomembni vprašanji. O pomanjkanju vode se poroča iz celotnega sredozemskega območja in iz nekaterih območij srednje, vzhodne in severne Evrope. V 41 % načrtov upravljanja povodij se pomanjkanje vode ne obravnava kot pomembno vprašanje. O suši se poroča za širok razpon vodnih območij po Evropi, vendar 40 % načrtov upravljanja povodij suše ne obravnava kot pomembno.

Analiza vidikov količine vode je v mnogih načrtih upravljanja povodij brez ustrezne podlage: količinski podatki so nezadostni in pomanjkanje vode se pogosto ne razlikuje jasno od suše, in obratno. Scenariji povpraševanja po vodi so predstavljeni le za 35 % načrtov upravljanja povodij, scenariji razpoložljivosti vode pa za manj kot 25 % načrtov upravljanja povodij. 80 % načrtov ne ocenjuje negotovosti podatkov, 90 % pa ne navaja virov sredstev za izvajanje ustreznih ukrepov.

Ukrepi za zagotovitev doseganja ciljev Okvirne direktive o vodah s krepitvijo odpornosti ekosistemov so vključeni v 45 % načrtov upravljanja povodij. Le v majhnem številu povodij, ki se srečujejo s pomanjkanjem vode, so omejitve za nove razvojne projekte, povezane s potrošnjo vode, predvidene kot prednostna naloga v načrtih upravljanja povodij.

Vpliv drugih sektorskih politik na zmanjšanje pomanjkanja vode in ublažitev posledic suše ni zadostno obravnavan: le v 12 % načrtov upravljanja povodij so ugotovljeni pritiski različnih sektorjev na vodne vire.

V mednarodnih povodjih še vedno obstaja pomembna vrzel pri obravnavanju količine vode na način, ki zmanjšuje tveganje nasprotij in prispeva k doseganju ciljev Okvirne direktive o vodah. Le 5 % pregledanih mednarodnih načrtov upravljanja povodij vključuje usklajene ukrepe za obravnavanje pomanjkanja vode in suše za celotno mednarodno vodno območje.

---

¹² Zato je možno, da se v poročilu podcenjujejo težave s pomanjkanjem vode in sušo v Evropi.

3.3. Vrzeli v sedanjih politiki pomanjkanja vode in suše

Zgornja ocena kaže več različnih medsebojno povezanih vrzeli politike pri obravnavanju pomanjkanja vode in suše v Evropi. Te vključujejo:

- Konceptualne vrzeli: še vedno ni zadostno razumevanje vzročnih odnosov med vzročnimi dejavniki, pritiski, stanji in učinki, ki bi pomagalo ugotoviti najbolj stroškovno učinkovite ukrepe za boj proti pomanjkanju vode in suši. Pogosto se ne razlikuje med pomanjkanjem vode in sušo, kazalniki za ponazoritev obeh pojavov pa so do zdaj bili nezadostni. Nedavno dogovorjene kazalnike je treba izračunati za celotno EU v ustreznem geografskem in časovnem okviru. To zahteva niz medsebojno usklajenih podatkov na ravni EU.
- Informacijske vrzeli: načrti upravljanja povodij vključujejo le omejene podatke o sedanjih in prihodnjih potrebah po vodi in o razpoložljivosti vode ter o ukrepih za boj proti pomanjkanju vode in suši, o dostopnosti financiranja in o njihovem pričakovanem učinku na pomanjkanje vode in sušo. Odsotnost zanesljivih informacij ovira pravilno oceno učinkovitosti in socialno-ekonomskih učinkov ukrepov.
- Vrzeli v politiki, upravljanju in izvajanju: v splošnem se večina podpornih dejavnosti in ukrepov, ki jih predlagajo države članice za boj proti pomanjkanju vode in suši, nanaša na pritiske, stanje in učinke, pri čemer dajejo prednost ukrepom za povečanje oskrbe z vodo. Le v majhnem številu načrtov upravljanja povodij so predlagani ukrepi proti ključnim vzrokom za pomanjkanje vode in sušo ali izvajanje spremljevalnih ukrepov, kot so meritve porabe, določanje cen/subvencioniranje in omejevanje porabe vode. Ni jasno, kdo je odgovoren za predlagane ukrepe in kako naj se financirajo. Ustrežno usklajevanje z drugimi postopki načrtovanja in razpoložljivost finančnih virov nista zadovoljiva. Tudi povezave med pomanjkanjem vode in ekološkimi potrebnimi pretoki niso dobro ugotovljene.

4. BOLJŠE REŠEVANJE VPRAŠANJ GLEDE KOLIČINE VODE V PRIHODNOSTI

Glavni cilj v boju proti pomanjkanju vode in suši je ponovno vzpostaviti ali ohraniti vodno ravnovesje v vseh evropskih povodjih, ob polnem upoštevanju zahtev vodnih ekosistemov.

Čeprav zahteve glede količine vode v Okvirni direktivi o vodah niso izpisane zelo podrobno za površinske vode¹³, ni verjetno, da bo doseženo dobro ekološko stanje v vodnem telesu, v katerem so pretoki bistveno spremenjeni, na primer zaradi prekomernega odvzemanja vode. Zato je ustrezno upravljanje količine vode implicitna zahteva Okvirne direktive o vodah. Skupno razumevanje pomanjkanja vode in suše je bilo doseženo v okviru procesa skupne strategije izvajanja (CIS). To je treba v celoti upoštevati v prihodnjih načrtih upravljanja povodij.

„Evropsko partnerstvo za inovacije v zvezi z vodo“¹⁴ lahko igra pomembno vlogo pri omogočanju razvoja inovativnih rešitev pri obravnavanju vprašanj glede količine vode, medtem ko se bo „Evropsko partnerstvo za inovacije na področju produktivnosti in trajnosti kmetijstva“¹⁵ ukvarjalo z upravljanjem z vodo na ravni kmetij in tako prispevalo k

¹³ Količinske zahteve so eksplicitne za podzemne vode.

¹⁴ COM(2012) 216

¹⁵ COM(2012) 79

učinkovitejši rabi vode v kmetijstvu. Za izboljšanje upravljanja s količino vode v prihodnjih načrtih upravljanja povodij pa je pomembnih še več drugih orodij. Najpomembnejša so opisana spodaj:

4.1. Opredeljevanje in zagotavljanje ekološko ustreznih pretokov

Določitev in uveljavljanje ustreznih ekoloških pretokov za vsa vodna telesa v Evropi je bistvenega pomena za učinkovito reševanje vprašanj pomanjkanja vode in suše in za doseg dobrega ekološkega stanja v skladu z Okvirno direktivo o vodah ter pomembnih dodatnih koristi, povezanih z varčevanjem z energijo, blažitvijo podnebnih sprememb in prilagajanjem naravo in biotsko raznovrstnostjo. To zahteva prilagoditev sedanjega dodeljevanja vode, tako da se upoštevajo ekološke potrebe ekosistemov, odvisnih od vode. Če dodelitve vode upoštevajo zahteve glede ekološko potrebnega pretoka, bo možno preprečiti ali ublažiti učinke pomanjkanja vode in suše.

4.2. Opredeljevanje in doseganje ciljev za učinkovito rabo vode

Načrti upravljanja povodij morajo vključevati kvantitativne podatke o povpraševanju po vodi in razpoložljivosti vode, vključno z boljšim napovedovanjem razpoložljivosti in potrošnje vode. Podatki bi morali biti tudi bolj transparentni, tako da bi razkrivali negotovosti, časovna obdobja in vire. V območjih s pogosto sušo bi morali negotovosti v zvezi s sušo in nihanja (npr. glede razpoložljivosti vode) obravnavati v osnovnem referenčnem scenariju načrtov upravljanja povodij in jih ne predstavljati kot nepredvidene naravne podnebne skrajnosti.

Obstaja še veliko možnosti za ukrepe za učinkovito rabo vode v vseh glavnih sektorjih, ki trošijo vodo: kmetijstvo, industrija, distribucijska omrežja, objekti in proizvodnja energije. Vendar so možnosti za varčevanje z vodo zelo odvisne od okoliščin in cilje na lokalni ravni lahko najboljše določijo zainteresirane strani, ki popolnoma poznajo različne sektorje, ki trošijo vodo, in sestavne dele hidrološkega kroga ter ki lahko zagotovijo, da so cilji medsebojno usklajeni in da se uporabljajo ukrepi za učinkovito uporabo tam, kjer so socialno-ekonomski stroški najnižji.

4.3. Podpiranje gospodarskih spodbud za učinkovito rabo vode

Pravilno izvajanje člena 9 Okvirne direktive o vodah je ključnega pomena za boj proti pomanjkanju vode in suši. Razširitev obsega sedanjih gospodarskih instrumentov je potrebna, da bi zagotavljali spodbude za trajnostno odzemanje in uporabo vode: kjer trenutno ni tarif, jih je treba določiti; treba je spodbujati tarife za vodo na podlagi potrošnje; vlogo pristojbin in taks za črpanje je treba razširiti, tako da so okoljski stroški in stroški virov vključeni v odločitve potrošnikov vode.

Zagotavljanje, da ekonomski instrumenti bolje odražajo ekonomsko vrednost vode, bo tudi dalo spodbude za dodatne naložbe v nadzor nad uhajanjem s strani ponudnikov vodnih storitev in tako prispevalo k popolni povrnitvi stroškov in dolgoročni vzdržnosti in učinkovitosti zagotavljanja vodnih storitev. Nazadnje, namenitev finančnih prihodkov za ukrepe, povezane s pomanjkanjem vode in sušo, bo prav tako podprla doseganje ciljev pomanjkanja vode in suše.

Vzpostavitev mehanizmov trga/trgovanja z vodo z opredeljeno zgornjo mejo za okolje je mehanizem, ki lahko zagotovi priložnost za „plačevanje ekosistemskih storitev“ („Payments for Ecosystem Services“) in s tem za doseganje vzdržnega ravnovesja za deficitarna povodja.

Med koristmi, povezanimi s tem, je tudi (začasna ali stalna) prerazporeditev pravic porabe vode med gospodarske uporabnike, ki lahko prinese dodatne gospodarske koristi.

4.4. Usmerjanje rabe zemljišč k odzivanju na pomanjkanje vode

Zagotovitev usklajenosti novega gospodarskega razvoja z razpoložljivostjo vode je podlaga za dolgoročno vzdržnost in treba je posvečati posebno pozornost rabi zemljišč. To ponovno poudarja potrebo po ustreznem povezovanju med načrti upravljanja povodij in drugimi procesi gospodarskega in prostorskega načrtovanja.

Da se to zagotovi, morajo biti načrti upravljanja povodij pred sprejetjem ustrezno usklajeni z drugimi prostorskimi in socialno-ekonomskimi načrti in treba je določiti finančna sredstva za njihovo izvajanje. To bo zagotovilo, da se stroški in koristi ukrepov ustrezno upoštevajo in da se izvaja načelo stroškovne učinkovitosti iz Okvirne direktive o vodah za doseganje ciljev načrta upravljanja povodja z najmanjšimi možnimi stroški.

4.5. Izboljšanje obvladovanja suše v Evropi

Treba bo dodatno razviti Evropski observatorij za sušo (EDO), tako da bo deloval kot sistem zgodnjega opozarjanja, ki bo pomagal državam članicam in gospodarskim subjektom, da bodo delovali čim bolj zgodaj in se pripravili na prihodnje suše. Poleg tega bi bilo treba učinkovito prilagoditi Solidarnostni sklad EU, tako da bi v primeru nujnih razmer ob suši lahko poplačal škodo, ki se ji ne bi bilo mogoče izogniti.

Potrebna so nadaljnja prizadevanja za pripravo in izvajanje skladnega niza ukrepov za obvladovanje suše na ravni povodja znotraj postopka načrtovanja iz Okvirne direktive o vodah. Razvoj uporabe zemljišč bi moral biti usklajen z razpoložljivostjo vode v vodnih območjih, tudi z njenim nihanjem. V tem pogledu imajo „zelene infrastrukture“, kot so ukrepi zadrževanja, lahko zelo pozitivno vlogo.

Poleg tega se je treba še bolj opreti na alternativne možnosti oskrbe z vodo z majhnim vplivom na okolje, kot je ponovna uporaba vode.

4.6. Spodbujanje odpornosti na podnebne spremembe

Pričakuje se, da bodo podnebne spremembe še poslabšale učinke že obstoječih pritiskov na vodo, saj bodo spremembe padavin skupaj z rastočimi temperaturami povzročile pomembne spremembe v kakovosti in razpoložljivosti vodnih virov. Odzivi politike na pomanjkanje vode in sušo morajo zato vsebovati več različnih prilagoditvenih ukrepov.

5. SKLEP

Splošni cilj politike proti pomanjkanju vode in suši – obrniti trende pomanjkanja vode in suše – ni bil dosežen, čeprav je bil dosežen napredek pri izvajanju 7 instrumentov politike, opredeljenih v Sporočilu Komisije iz leta 2007¹.

Politiko proti pomanjkanju vode in suši so države članice do neke mere obravnavale kot samostojno in pri izvajanju Okvirne direktive o vodah se je treba bolj osredotočiti na kvantitativna vprašanja. V naslednjih ciklikih izvajanja Okvirne direktive o vodah bo treba to zagotoviti, skupaj z nadaljnjim vključevanjem vprašanj glede količine vode v sektorske politike.

Večina ukrepov, ki jih uporabljajo države članice, se nanaša na pritiske, stanje in učinke, le zelo malo ukrepov pa na glavne vzročne dejavnike.

Ugotovljene vrzeli politike in konkretne možnosti za njihovo obravnavo so obravnavane v sporočilu Komisije „Načrt za varovanje evropskih vodnih virov“ („Blueprint to Safeguard Europe's Water Resources“) z namenom, da se vprašanja razpoložljivosti vodnih virov celoviteje vključijo v splošni okvir politike. Po potrebi se lahko nadaljnji ukrepi politike obravnavajo v okviru strategije prilagajanja na podnebne spremembe, predvidene za pomlad 2013.